

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. gruodžio 20 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Virgilijaus Grabinsko (kolegijos pirmininkas), Gedimino Sagačio ir Jūratės Varanaukaitės (pranešėja),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **pareiškėjų M. U. ir N. U.** kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2023 m. gegužės 30 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjų M. U. ir N. U. pareiškimą dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymo, suinteresuoti asmenys V. A. ir valstybės įmonė Registrų centras.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių daikto pripažinimo priklausiniu kriterijus, aiškinimo ir taikymo sprendžiant klausimą dėl namo palėpės pripažinimo buto priklausiniu.
2. Pareiškėjai prašė nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kad jie bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės teise valdo pastato, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esančio (duomenys neskelbtini), antrame aukšte esančią pastogės patalpą kaip šio pastato antrame aukšte esančio buto, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), priklausinį nuo nuosavybės teisės į butą įgijimo momento, t. y. nuo 2021 m. balandžio 7 d.
3. Pareiškėjai nurodė, kad 2021 m. balandžio 2 d. pirkimo-pardavimo sutartimi jie bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės teise įgijo butą. Pareiškėjai žinojo, kad butas yra apleistas, su pažeista stogo konstrukcija, o Nekilnojamojo turto registre užfiksuoti duomenys apie butą neatitinka jo faktinių duomenų. 2021 m. lapkričio 5 d. atlikus naujus pastato ir buto kadastrinius matavimus buvo nustatyta, kad butą sudaro trys pastato antrame aukšte esančios patalpos – 3,19 kv. m koridorius, 45,32 kv. m neįrengtos patalpos ir 29,14 kv. m pastogės patalpos, o bendras jo plotas sudaro 77,65 kv. m. Šiuo metu Nekilnojamojo turto registre įregistruota, kad butas susideda iš dviejų patalpų, o jo plotas yra 42,18 kv. m. Įvertinę iš VI Registrų centro gautą 1996 m. lapkričio 28 d. kadastrinių matavimų bylą, pareiškėjai pastebėjo, kad pagal anksčiau atliktus kadastrinius matavimus pastatas buvo suformuotas kaip vieno buto (dviejų kambarių) 76,69 kv. m ploto pastatas, o vėliau buvo pastatytas 3,02 kv. m priestatas. Butas anksčiau susidėjo iš 29,22 kv. m gyvenamojo ploto ir per du aukštus išsidėsčiusio 50,49 kv. m pagalbinio ploto. Vėliau pastato pirmame aukšte esantis pagalbinis plotas buvo suformuotas ir įregistruotas kaip trys atskiri nekilnojamojo turto kadastro vienetai, o pastato antrame aukšte esančių patalpų, įskaitant pareiškėjų butą, kadastro duomenys nebuvo keičiami nuo 1996 metų.
4. Pareiškėjai paaiškino, kad jie kreipėsi į VI Registrų centrą prašymu patikslinti buto kadastro duomenis pagal aktualią kadastrinių matavimų bylą, tačiau prašymas nebuvo patenkintas, kadangi pareiškėjai nepateikė dokumentų, patvirtinančių jų nuosavybės teisę į pastogę. Pareiškėjai pažymėjo, kad pastogė nėra suformuota ir įregistruota kaip atskiras nekilnojamojo turto objektas, dokumentai, patvirtinantys nuosavybės teisę į ją, kaip į atskirą daiktą, neegzistuoja, o kadastrinių matavimų bylos nepakanka tam, kad būtų galima patikslinti buto kadastro duomenis VI Registrų centre ir nurodyti pastogę kaip buto dalį. Butas ir pastogė yra avarinės būklės, todėl yra reikalinga atlikti jų kapitalinį remontą, tačiau į pastogę galima patekti tik pro buto lubose esančią angą. Pareiškėjai siekia patikslinti buto kadastro duomenis pagal naują kadastrinių matavimų bylą, taip sudarydami galimybę atlikti kapitalinį buto ir pastogės remontą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2023 m. vasario 17 d. sprendimu netenkino pareiškimo.
6. Vadovaudamasis kasacinio teismo praktika, teismas nurodė, kad bylos dėl juridinę reikšmę turinčio pastato valdymo nuosavybės teise fakto nustatymo yra skirtos jau tam tikru pagrindu praeityje atsiradusiai pareiškėjo nuosavybės teisei į nekilnojamąjį daiktą konstatuoti, kai egzistavo dokumentai, patvirtinantys tokią pareiškėjo teisę, tačiau jie yra prarasti ir kitokia tvarka, išskyrus teisminę, jų neįmanoma gauti arba atkurti. Teismui nustatius tokį juridinę reikšmę turintį faktą, pareiškėjas yra laikomas daikto savininku nuo tada, kai įgijo daiktą.
7. Teismas pažymėjo, kad pareiškėjai suteikė didelę reikšmę aplinkybei, jog 2021 m. lapkričio 5 d. ir 1996 m. lapkričio 28 d. kadastrinių matavimų bylose užfiksuoti duomenys patvirtina, kad pastogė yra sudėtinė jų buto dalis ir yra fiziškai bei funkciškai su juo susijusi, nes į pastogę galima patekti tik iš buto. Tačiau pastogė nėra įregistruota, dokumentai, patvirtinantys nuosavybės teisę į ją, nėra išlikę, o įrodymų, kad tai buto priklausinys, nėra. Tai, kad į pastogę galima patekti tik iš pareiškėjų buto, nereiškia, kad ji yra buto priklausinys, nes, pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 4.19 straipsnio 2 dalį, dviejų ar daugiau daiktų sujungimas nedaro nė vieno iš jų kito priklausiniu, jeigu nėra požymių, nurodytų šio straipsnio 1 dalyje.

8. Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad naujasis turto savininkas negali įgyti daugiau teisių, nei jų turėjo ankstesnis turto savininkas (CK 4.48 straipsnis), t. y. buto pardavėja UAB Vilniaus vystymo kompanija. Todėl yra svarbu įvertinti, ar pastogė valdės asmuo (asmenys) įgijo nuosavybės teisę į ją įstatymuose nustatyta tvarka ir pagrindais, taip pat ar pastogė buvo pastatyta teisėtai. Procesinę pareigą įrodyti aplinkybes dėl pastogės statybos teisėtumo turėjo pareiškėjai.
9. Teismas nurodė, kad buto kadastro duomenys buvo nustatyti 1977 m. birželio 30 d., tačiau kadastrinių matavimų byloje nėra duomenų apie pastogę ir kad jai statyti buvo išduoti statybą leidžiantys dokumentai. Pareiškėjams įgyjant butą, į jo bendrąjį (naudingąjį) plotą nebuvo įtrauktas pastogės plotas ir pareiškėjai už jį nemokėjo. Byloje nėra įrodyta, kad pastogė buvo pastatyta teisėtai ir buvo įregistruota. Sudarę pirkimo–pardavimo sutartį pareiškėjai įgijo konkretų joje nurodytą turtą, t. y. butą, jis įregistruotas Nekilnojamojo turto registre pareiškėjų vardu. Tačiau pareiškėjai neįgijo teisės įregistruoti pastogės valdymą, nes jie negalėjo gauti daugiau turto, nei įgijo sutartimi. Pirkėjui niekada neturėjus nuosavybės teisių, teismas negali ypatingosios teisenos tvarka nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kad tam tikras turtas jam priklauso nuosavybės teise. Įstatyme nenustatyta galimybė nustatyti juridinius faktus, keičiančius sutartyje aiškiai aprašytą jos dalyką, nes tai iš esmės yra sutarties sąlygų keitimas, nagrinėtinas ginčo teisenos tvarka. Tokių faktų nustatymas yra neleistinas ir negali sukelti pareiškėjams jokių pasekmių. Pareiškėjams perleistas butas atitinka 1996 m. lapkričio 28 d. kadastrinių matavimų byloje ir Nekilnojamojo turto registre esančius duomenis; pagal juos pastogė nėra suformuota ir įregistruota kaip atskiras turto vienetas, o jos plotas nėra įtrauktas į buto plotą. Byloje nenustatyta, kad pastogės paskirtis yra tarnauti pareiškėjų butui kaip pagrindiniam daiktui. Norint įregistruoti pareiškėjų performuotą butą ir prijungti prie jo pastogę, turėtų būti pateikti buto performavimo ir statybos teisėtumą patvirtinantys dokumentai.
10. Vilniaus apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal pareiškėjų apeliacinį skundą, 2023 m. gegužės 30 d. nutartimi paliko nepakeistą Vilniaus miesto apylinkės teismo sprendimą.
11. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, pareiškėjų argumentai, kad pastogė visada buvo ir yra izoliuota, kad patekti į ją galima tik per visada egzistavusį specialų liuką, esantį pareiškėjų bute, o kitokie patekimo į pastogę variantai yra techniškai neįmanomi, nedaro pastogės buto priklausiniu, nes CK 4.19 straipsnio 2 dalyje yra nurodyta, kad kelių daiktų sujungimas savaime nedaro nė vieno iš jų kito priklausiniu. Siekiant pripažinti pastogę priklausiniu turi būti nustatyti CK 4.19 straipsnyje nurodyti priklausinio požymiai, t. y. kad antraeilis daiktas pagal savo savybes yra nuolat susijęs su pagrindiniu daiktu.
12. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, pareiškėjų argumentai, kad antstolio faktinių aplinkybių konstatavimo protokole yra užfiksuota, jog pastogėje yra senų ūkinių rakandų liekanos, o tai patvirtina, kad ją faktiškai naudojosi buvę buto valdytojai, taip pat nesuponuoja išvados, jog jos paskirtis buvo tarnauti buto valdytojų poreikiams, juo labiau kad pareiškėjai nenurodė, kaip pastogė galėtų savo ūkine paskirtimi tarnauti jų butui, kaip pagrindiniam daiktui. Tokios išvados nesuponuoja ir pareiškėjų argumentas, kad butas ir pastogė yra avarinės būklės. Klausimai dėl pastogės būklės, jos remonto ar rekonstrukcijos nėra šios bylos nagrinėjimo dalykas.
13. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad pastogėje yra bendro naudojimo inžinerinė įranga – krosnių kaminai. Pastogės plotas niekada nebuvo įtrauktas į buto bendrąjį (naudingąjį) plotą, byloje nėra duomenų, kad ji buvo suteikta naudotis pareiškėjams, kad jos paskirtis yra tarnauti pareiškėjų butui kaip pagrindiniam daiktui, taip pat kad įgyjant namo gyvenamąsias ar negyvenamąsias patalpas už pastogę buvo sumokėta. Pareiškėjai nepateikė objektyvių įrodymų ar paaiškinimų, kad butas negalėtų funkcionuoti be pastogės ar kad jo kokybė pablogėtų. Taigi, jie nepagrindė teisiskai reikšmingo funkcinio buto ir pastogės ryšio, nenurodė, kaip pastogė galėtų savo ūkine paskirtimi tarnauti jų butui, kaip pagrindiniam daiktui.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

14. Kasaciniu skundu pareiškėjai prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2023 m. gegužės 30 d. nutartį ir Vilniaus miesto apylinkės teismo 2023 m. vasario 17 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą – patenkinti pareiškimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 14.1. Teismai turėjo vadovautis kasacinio teismo 2009 m. gruodžio 7 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-530/2009 pateiktais išaiškinimais, nes ši nutartis nagrinėjama bylai turi precedento galią: minėtoje nutartyje ir šioje byloje susiklosčiusios reikšmingos aplinkybės yra iš esmės tapačios; abiejose bylose buvo aiškinama priklausinio sąvoka; nutarties priėmimo metu ši sąvoka buvo aiškinama taip pat, kaip ir šiuo metu; nutartyje pateiktas išaiškinimas nėra pavienis atvejis; jis yra racionalus ir atitinka CK normas; po to, kai buvo priimta nutartis, neįvyko jokių bylai reikšmingų socialinių, ekonominių ir kitų pokyčių. Nors pareiškėjai byloje rėmėsi minėtais išaiškinimais, teismai jais nesivadovavo ir nepaiškino, kodėl jais neturėtų būti vadovaujamasi. Teismai didžiausią teisinę reikšmę suteikė kitoms aplinkybėms ir deklaratyviai nurodė, kad nėra nustatyta, jog pastogė yra skirta tarnauti butui.
 - 14.2. Kasacinis teismas byloje Nr. 3K-3-530/2009 yra išaiškinęs, kad tuo atveju, jei patalpa priskirta ar funkciškai susijusi su konkrečiu butu ir yra nustatyta, kad pagal paskirtį, išdėstymą ar racionalaus panaudojimo galimybes ji negali būti naudojama bendrai ir taip nebuvo naudojama, tai teismas gali ją pripažinti konkrečaus buto priklausiniu, o ne bendrojo naudojimo patalpa. Šiuo atveju egzistuoja visi kasacinio teismo praktikoje nurodyti kriterijai, reikalingi tam, kad pastogė būtų pripažinta buto priklausiniu. Pastogė yra izoliuota nuo visų likusių patalpų, patekti į ją galima tik iš pareiškėjams priklausančio buto, o pirmo aukšto patalpos ir šis butas turi atskirus įėjimus. Pastogė pagal paskirtį, išdėstymą ir racionalaus panaudojimo galimybes negali būti naudojama bendrai su pirmame aukšte esančių patalpų savininkais ir byloje nėra duomenų, kad ji kada nors buvo taip naudojama. Pastogė objektyviai negalėjo būti skirta naudotis bendrai, nes buto pagalbinės patalpos ir butas neturėjo atskiro naudotojo. Pastato paskirtis yra gyvenamoji (vieno buto pastatai), pastatas buvo skirtas gyventi vienai šeimai, vienintelė jame esanti gyvenamosios paskirties patalpa – tai pareiškėjų butas, todėl visos patalpos buvo susijusios išimtinai tik su juo. 2005 metais atskyrus pirmo aukšto patalpas į tris atskirus nekilnojamojo turto objektus faktinė situacija nepakito – jų savininkai faktiškai nepradėjo naudotis pastogę. Pastogė buvo ir yra funkciškai susijusi būtent su pareiškėjų butu.
 - 14.3. Teismai netinkamai aiškino CK 4.19 straipsnio 1 dalį. Teismai pripažino teisiškai reikšminga aplinkybe tai, kad buto pirkimo–pardavimo sutartyje nebuvo nurodyta, jog kartu yra perleidiama pastogė, tačiau CK 4.19 straipsnio 1 dalyje nėra nustatyta, kad priklausinys turi būti įgytas kartu su pagrindiniu daiktu ar kad už jį turi būti atskirai sumokėta. CK 4.14 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatos suponuoja išvadą, kad pagrindinio daikto įsigijimo dokumentų turinys yra aktualus ne sprendžiant klausimą, ar tam tikras daiktas yra pagrindinio daikto priklausinys, o sprendžiant klausimą, ar asmeniui perėjo nuosavybės teisė į priklausinį, taigi, poreikis vertinti įsigijimo sandorius kyla tada, kai daiktas jau pripažintas priklausiniu ir sprendžiama, ar neturi būti taikoma bendrosios taisyklės, kad priklausinį ištiko pagrindinio daikto likimas, išimtis.
 - 14.4. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai pritaikė CK 4.19 straipsnio 1 dalyje nenustatytą kriterijų, kad pareiškėjai turėjo įrodyti, jog butas be pastogės negalėtų funkcionuoti ar jo kokybė pablogėtų. Nurodytas kriterijus identifikuoja ne priklausinį, bet esminę pagrindinio daikto dalį (CK 4.15 straipsnis). Nors šis požymis yra nurodytas ir kelse kasacinio teismo nutartyse, jose būtinybė naudotis priklausiniu nėra vertinama kaip privalomas funkcinio ryšio tarp pagrindinio daikto ir priklausinio požymis. Tam tikrais atvejais savarankiškas daiktas iš tikrųjų yra būtinas tam, kad pagrindinį daiktą būtų galima naudoti pagal paskirtį, tačiau kitais atvejais priklausinys tik padeda naudingiau panaudoti pagrindinį daiktą, bet nėra jam būtinas ar užtikrinantis jo kokybę.
 - 14.5. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai kaip teisiškai reikšmingą aplinkybę nurodė tai, kad pastogėje yra bendro naudojimo inžinerinė įranga – kaminai. Šio kriterijaus teismas nepaiškino ir nesusiejo su priklausinio kvalifikuojančiais požymiais. Faktą, kad pastogėje yra kaminas, teismas grindė vien tik Nekilnojamojo turto registro duomenų bazės išrašu, tačiau jis netyrė kitų pareiškėjų pateiktų įrodymų,

pagrindžiančių kaminų išsidėstymą ir tai, kad pirmame aukšte esančių patalpų savininkams nėra būtinybės patekti į pastogę siekiant prižiūrėti kaminus. Pastogėje esantys kaminai nepašalina galimybės kvalifikuoti ją kaip buto priklausini, nes tai nereikia, kad pastogė yra skirta išimtinai kaminams ar kad ji tarnauja visoms patalpoms, šildomoms krosnimis. Kaminų yra visose pastato patalpose, kuriose yra ar gali būti krosnis, tačiau teisine prasme nėra įmanoma situacija, kad to paties daikto (kamino) dalis daro įtakos tik vienos patalpos paskirčiai ar teisiniam statusui, o likusios analogiškos tos paties daikto dalys kitų patalpų teisinio statuso ar paskirties jau nebekeičia. CK 4.82 straipsnio 1 dalyje bendro naudojimo patalpos ir bendro naudojimo įrangą įvardijami kaip atskiri objektai, priklausantys butų ir kitų patalpų savininkams bendrosios dalinės nuosavybės teise, todėl bendro naudojimo įrangai esant tam tikroje patalpoje ji savaime netampa bendro naudojimo patalpa.

15. Suinteresuotas asmuo V. A. atsiliepime į kasacinį skundą prašo jo netenkinti. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

15.1. Pareiškėjų nurodyta kasacinio teismo praktika negali būti taikoma kaip precedentas, nes esminės šios bylos ir pareiškėjų nurodytų bylų aplinkybės nėra tapачios.

15.2. Pareiškėjai, įgyvendindami civiliniame procese jiems suteiktą diskreciją pasirinkti savo teisių gynimo būdą, prašė teismo nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kad jie bendrosios nuosavybės teise valdo pastogę. Tačiau pareiškėjai neįgijo jos įstatymuose nustatyta tvarka ir neegzistavo jokie dokumentai, patvirtinantys jų nuosavybės teisę į šį objektą; pastogė nėra suformuota ir įregistruota kaip atskiras nekilnojamojo turto vienetas. Pastogė niekada nebuvo nuosavybės teisių objektas, dėl jos nėra sudaryti jokie sandoriai, todėl nėra pagrindo teigti, kad pareiškėjai kada nors kokių nors pagrindų būtų turėję jos valdymo ar nuosavybės teisę. Pareiškėjai nepagrįstai teigia, esą pastogę jie įgijo kartu su butu. Byloje nėra duomenų, kad pastogė buvo priskirta namo gyvenamosioms ir (ar) negyvenamosioms patalpoms, o byloje esantys rašytiniai įrodymai pagrindžia priešingą aplinkybę, kad pareiškėjams ir suinteresuotiems asmenims perleistas turtas atitinka kadastrinių matavimų bylos ir Nekilnojamojo turto registro duomenų bazės išrašų duomenis, pagal kuriuos pastogės plotas nėra įskaitytas į atskirų turtnių vienetų plotą. Teismai padarė pagrįstą išvadą, kad pareiškėjų prašymas neatitinka nė vienos iš būtinų pastato valdymo nuosavybės teise fakto pripažinimo sąlygų.

15.3. Pastogę pagal savo teisinę prigimtį yra bendro naudojimo patalpa, bendrosios dalinės nuosavybės teise priklausanti name esančių patalpų savininkams. Byloje nėra nustatyta jokių teisškai reikšmingų aplinkybių, sudarančių pagrindą pripažinti ją priklausiniu ir paneigti jos teisinę prigimtį. Pastogė nelaikytina antraeiliu daiktu, nes neatitinka CK 4.13 straipsnyje nustatytų požymių ir nėra skirta tarnauti butui, kaip pagrindiniam daiktui, ji yra tiek pat reikalinga visų patalpų savininkams. Techninis pastogės ryšys su butu savaime nesudaro pagrindo pripažinti ją priklausiniu. Tam, kad patalpa būtų pripažinta buto priklausiniu, būtina nustatyti juridškai reikšmingų faktų sudėtį, tačiau pareiškėjai neįrodė tokių aplinkybių. Pastogės plotas niekada nebuvo įtrauktas į buto bendrąjį (naudingąjį) plotą, pagal inventorizacinius duomenis ji nebuvo priskirta butui, pastogė niekada nebuvo suteikta naudotis pareiškėjams, asmenys, įsigydami gyvenamąsias ar negyvenamąsias namo patalpas, nebuvo sumokėję už pastogę, byloje nėra duomenų, kad ginčo pastogės paskirtis – tarnauti pareiškėjų butui kaip pagrindiniam daiktui.

15.4. Pareiškėjų argumentas, kad į pastogę galima patekti tik pro pareiškėjų buto lubose esantį liuką, nesudaro pagrindo pripažinti ją buto priklausiniu, nes byloje nėra pagrįsta, kaip atsirado pareiškėjų nurodytas išėjimas į pastogę ir ar jis atitinka projektinius sprendinius. Atstausis nugriautas konstrukcijas, galerija su laiptais užtikrins galimybę patekti į antrame aukšte esantį butą ir pastogę ne per pareiškėjų butą. Tai, kad pastogė yra izoliuota nuo kitų patalpų, tik patvirtina, kad pareiškėjų buto ir pastogės nesieja joks išskirtinis ryšys.

15.5. Aplinkybė, kad pastatas buvo pastatytas kaip vienbutis, tačiau vėliau jame buvo suformuoti keli turtniai vienetai, negali pakeisti bendro naudojimo patalpų statuso. CK 4.82 straipsnio 1 dalyje aiškiai nustatyta, kad namo bendro naudojimo patalpos ir pagrindinės konstrukcijos priklauso bendrosios dalinės nuosavybės teise butų ir kitų patalpų savininkams. Byloje yra pateikti įrodymai, kad pastogė savo paskirtimi tarnauja namui, joje yra bendro naudojimo namo inžinerinė įranga (kaminai), o jos funkcinis ryšys su pirmo ir antro aukšto patalpomis yra vienodas. Taigi, tiek pagal savo teisinę prigimtį, tiek pagal funkcinę paskirtį (pagrindinės namo konstrukcijos, bendro naudojimo mechaninė techninė įranga (kaminai)) pastogė yra bendro naudojimo patalpa, tarnaujanti visoms įregistruotoms namo patalpoms, ir bendrosios dalinės nuosavybės teise priklauso šių patalpų savininkams.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl gyvenamajame name esančios pastogės pripažinimo buto priklausiniu

16. Materialiosios teisės normose nustatyti požymiai ir kriterijai sudaro pagrindą skirstyti daiktus į pagrindinius ir antraeilius bei pagal tai spręsti dėl jų teisinės padėties ir likimo. Pagrindinių daiktų samprata yra atskleista CK 4.12 straipsnyje. Šioje nuostatoje nurodyta, kad pagrindiniais daiktais laikomi daiktai, galintys būti savarankiškais teisių santykių objektais. Taigi, jie turi atitikti daiktams keliamus reikalavimus ir neturi būti draudimo jiems savarankiškai būti civilinėje teisinėje apyvartoje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-422/2011). Savo ruožtu antraeiliais daiktais, pagal CK 4.13 straipsnio 1 dalį, yra laikomi tik su pagrindiniais daiktais egzistuojantys arba pagrindiniams daiktams priklausantys, arba kitaip su jais susiję daiktai. Šio straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad antraeiliai daiktai skirstomi į esmines pagrindinio daikto dalis, į gaunamus iš pagrindinio daikto vaisius, produkciją ir pajamas, į pagrindinio daikto priklausinius.

17. Vadovaujantis CK 4.19 straipsniu, priklausiniais yra laikomi savarankiški pagrindiniam daiktui tarnauti skirti antraeiliai daiktai, kurie pagal savo savybes yra nuolat susiję su pagrindiniu daiktu. Aptariamo straipsnio 2 dalyje yra detalizuota, kad dviejų ar daugiau daiktų sujungimas nedaro nė vieno iš tokių daiktų kito priklausiniu, jeigu nėra požymių, nurodytų šio straipsnio 1 dalyje. Tai reiškia, kad nustatant teisiskai reikšmingas priklausinio sąsajas su pagrindiniu daiktu yra svarbus ne jų fizinis ryšys (geografinė padėtis, buvimas vieno šalia kito), o funkcinis ryšys – priklausiniu pripažįstamas daiktas, skirtas tarnauti pagrindiniam daiktui ir susijęs su juo bendra ūkine paskirtimi. Tam, kad pagrindinio daikto ir priklausinio funkcinis ryšys būtų pripažintas teisiskai reikšmingu, jis turi būti nuolatinio pobūdžio ir pasižymėti ne tik kito daikto naudojimu, bet ir nuolatinio tarnavimo pagrindiniam daiktui (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. sausio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-122-403/2020, 24 punktą ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).

18. Siekiant nustatyti daiktų tarpusavio funkcinių ryšių, kuris, kaip minėta, lemia daikto pripažinimą kito daikto priklausiniu, esminę reikšmę turi šių daiktų paskirtis. Kasacinio teismo praktikoje yra išaiškinta, kad, tik nustatius pagrindinio daikto ir savarankiško antraeilio daikto paskirtį, galima nuspręsti, ar savarankiškas antraeilis daiktas yra pagrindinio daikto priklausinys – tuo atveju, jeigu visaverčiam naudojimuisi pagal paskirtį pagrindiniu daiktu būtina nuolat naudotis pagal paskirtį ir savarankišku antraeiliu daiktu, pastarasis yra pagrindinio daikto priklausinys. Kasacinio teismo praktikoje taip pat yra pažymėta, kad pagrindinio daikto ir priklausinio paskirties, kuri vadinama ūkine

paskirtini, bendrumas pasireiškia tik šiuo aspektu, kadangi pagrindinio daikto paskirtis ir priklausinio paskirtis, vertinant kiekvieną iš jų atskirai, paprastai yra skirtingos (pvz., butas, kaip pagrindinis daiktas, skirtas žmonėms gyventi, o sandėliukas, kaip antraeilis, – laikyti bute gyvenančių žmonių daiktams, kuriems laikyti nėra skirtas butas). Vien tik fakto, kad pagrindinio daikto savininkas ar kitas asmuo, turintis teisę naudotis tokiu daiktu, įgyvendindamas šią teisę naudojasi ir kitu savarankišku daiktu, nustatymas nėra teisiškai reikšmingas, jeigu visaverčiam naudojimuisi pagal paskirtį pagrindiniu daiktu nėra būtina nuolat naudotis pagal paskirtį ir savarankišku antraeiliu daiktu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-68-403/2022, 16 punktas).

19. Šiame kontekste pažymėtina ir tai, kad, sprendžiant pagrindinio ir antraeilio daikto kvalifikavimo klausimą, šių daiktų paskirtis, jų funkcinis ryšys, naudojimo pobūdis yra svarbūs ne kažkada praėityje, šių daiktų sukūrimo metu, o atsižvelgiant į aktualią situaciją. Daiktų paskirtis nuo jų sukūrimo gali keistis. Konkrečiam tikslui skirtas daiktas gali prarasti buvusią ir įgyti naują paskirtį. Iškilus ginčui dėl daikto tarnavimo ir jo paskirties turi būti vadovaujama ginčo metu įrodyta daikto naudojimo paskirtimi ir jo tarnavimo vieno kitam aplinkybėmis. Jos gali būti nustatytos atsižvelgiant į aplinkybių visumą: daikto sukūrimo aplinkybes, pavyzdžiui, pastato pastatymo tikslą, naudojimo aplinkybes ar ypatumus, tačiau turi būti įvertinta, ar šios aplinkybės nepakito, ar daiktu tebėra naudojama pagal buvusią paskirtį. Tai, kurį daiktą pripažinti pagrindiniu, o kurį – antraeiliu, yra kiekvieno konkretaus atvejo įvertinimo pagal faktinius duomenis, galiojančius įstatymus ir sutartis rezultatas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-61-695/2018, 51 ir 55 punktai).
20. Ankstesniuose šios nutarties punktuose aptartas daiktų skirstymas į pagrindinius ir antraeilius nėra savitiksliis – aplinkybė, kuriai iš nurodytų kategorijų yra priskirtas konkretus daiktas, gali nulemti jo teisinį likimą. CK 4.14 straipsnio 1 dalyje yra nustatyta, kad antraeilį daiktą ištinka pagrindinio daikto likimas, jeigu sutartyje ar įstatyme nėra nustatyta kitaip. Taigi, pagrindinio daikto perleidimas ar kitoks šio daikto teisinės būklės pakeitimas lenkia atitinkamą priklausinio, kaip antraeilio daikto, teisinės būklės pakeitimą, nebent įstatyme ar daikto perleidimo (kitokio teisinės būklės pakeitimo) sandoryje yra nustatyta kitaip (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-66-916/2018, 20 punktas). Materialiosios teisės normose, reglamentuojančiose priklausinių, kaip antraeilių daiktų, prigimtį ir teisinį statusą, nėra nustatyta papildomų daiktų pripažinimo priklausiniais sąlygų ir nėra pateikta tiesioginių ir (ar) netiesioginių nuorodų į privalomą priklausinio identifikavimą pagrindinio daikto perleidimo ar kitame sandoryje, kuriuo keičiama pagrindinio daikto teisinė būklė, todėl priklausinio (ne)identifikavimas pagrindinio daikto perleidimo ar kitame sandoryje neturi įtakos priklausinio teisiniam likimui, kaip šis yra apibrėžtas CK 4.14 straipsnio 1 dalyje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-421-695/2017, 27 punktas). Priešingai, tam, kad priklausinio neištiktų pagrindinio daikto likimas, t. y. kad priklausinys būtų atskirtas nuo pagrindinio daikto, tai turi būti specialiai ir aiškiai aptarta pagrindinio daikto perleidimo sutartyje. Kitokiu atveju būtų pagrindas vertinti, kad šalys nesusitarė dėl išimties taikymo, ir reikėtų daryti išvadą, kad priklausinį ištiko pagrindinio daikto likimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. spalio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-263-695/2020, 58 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
21. CK 4.14 straipsnyje yra išdėstytos ne tik specialios antraeilio daikto teisinį likimą nulemiančios teisės normos, bet kartu nustatytos ir įrodinėjimo naštos paskirstymo taisyklės, taikytinos kilus ginčui dėl antraeilio daikto perleidimo. Antai šio straipsnio 2 dalyje nustatyta taisyklė, kad tuo atveju, kai pagrindinio daikto perleidimo kito asmens nuosavybėn metu kyla ginčas dėl antraeilio daikto likimo, kartu su pagrindiniu daiktu perleidžiamas to asmens nuosavybėn ir antraeilis daiktas, jeigu neįrodyta, kad turi būti pasielgta priešingai, įtvirtina antraeilio daikto įgijimo nuosavybės teise kartu su pagrindiniu daiktu prezumpciją, todėl asmuo, nuosavybės teise įgijęs pagrindinį daiktą, neturi įrodinėti, kad nuosavybės teise įgijo ir jo priklausinį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-68-403/2022, 19 punktas). Bylose, kuriose sprendžiama, ar asmuo įgijo daiktą kaip jam nuosavybės teise perleisto pagrindinio daikto priklausinį, pagal bendrąją įrodinėjimo naštos paskirstymo taisyklę, šalis, kuri teigia įgijusi tokį daiktą nuosavybės teise, privalo įrodyti, kad daiktas yra pagrindinio daikto, kuris jai buvo perleistas nuosavybės teise, priklausinys. Nustačius, kad daiktas yra pagrindinio daikto, kuris buvo perleistas nuosavybės teise, priklausinys, pareiga įrodyti, jog pagal įstatymą ar pagrindinio daikto perleidimo sutartį priklausinys nebuvo perleistas nuosavybės teise su pagrindiniu daiktu, tenka pagrindinio daikto įgijėjo nuosavybės teise į priklausinį ginčijančiai šaliai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-300-403/2023, 42 punktas).
22. Nagrinėjamu atveju byloje kilo ginčas dėl gyvenamajame name esančios pastogės pripažinimo šiame name esančio buto priklausiniu. Byloje nustatyta, kad pareiškėjai nuosavybės teise yra įgiję butą, esantį vienbučio gyvenamojo namo antrame aukšte, o suinteresuotas asmuo yra įgijęs šio namo pirmame aukšte esančias patalpas, kurios yra įregistruotos Nekilnojamojo turto registre kaip atskiri nekilnojamojo turto vienetai. Bylą išnagrinėję teismai taip pat nustatė, kad minėtame gyvenamajame name yra pastogė; ši patalpa nėra inventorizuota ir įregistruota Nekilnojamojo turto registre kaip savarankiškas nekilnojamojo turto vienetas ir pirkimo–pardavimo sutartimis nėra perleista nei pareiškėjams, nei trečiajam asmeniui. Vis dėlto pareiškėjai laikosi pozicijos, kad minėta patalpa – tai jiems nuosavybės teise priklausančio buto priklausinys, kadangi, jų manymu, ši patalpa yra fiziškai ir funkciškai susijusi tik su jiems priklausančiu butu: pastogė yra ir visada buvo izoliuota nuo kitų pastate esančių patalpų ir į ją patekti galima tik iš pareiškėjams priklausančio buto; pastogėje esančios buvusios savininkų daiktų liekanos patvirtina, kad ankstesni buto savininkai naudojo šią patalpą; pastogės, kaip ir buto, paskirtis, yra gyvenamoji, o kitos name esančios patalpos yra negyvenamosios paskirties ir pan. Atsižvelgdami į šias aplinkybes, pareiškėjai prašė teismo nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kad jie bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės teise valdo pastogės patalpas kaip jiems nuosavybės teise priklausančio buto priklausinį nuo nuosavybės teisės į butą įgijimo momento.
23. Bylą išnagrinėję teismai netenkino pareiškėjų reikalavimo nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą. Įvertinę dalyvaujančių byloje asmenų nurodytas aplinkybes ir jų pateiktus įrodymus, teismai, be kita ko, nustatė, kad pastogė nėra įregistruota viešame registre, o dokumentai, patvirtinantys nuosavybės teisę į šį objektą, nėra išlikę, pastogės plotas nebuvo įtrauktas į pareiškėjams perleisto buto plotą, pastogė nebuvo priskirta butui ar suteikta naudotis pareiškėjams, už ją nebuvo sumokėta įgyjant pastatę esančias gyvenamąsias ir negyvenamąsias patalpas, pareiškėjai nenurodė, kaip pastogė savo ūkine paskirtimi galėtų tarnauti jiems priklausančiam butui kaip pagrindiniam daiktui, neįrodė, kad butas be pastogės negalėtų funkcionuoti ar jo kokybė pablogėtų, o jų nurodyta aplinkybė, kad į pastogę galima patekti tik iš pareiškėjams priklausančio buto, pati savaime nesuponuoja išvados, kad pastogė – tai pareiškėjų buto priklausinys, juo labiau kad pastogėje yra bendro naudojimo inžinerinė įranga – bendro naudojimo kaminai. Teismai padarė išvadą, kad pareiškėjų buto priklausiniu siekiama pripažinti pastogę neatitinka antraeilio daikto požymių ir nebuvo perleista pareiškėjams kartu su jiems priklausančiu butu.
24. Pareiškėjai, nesutikdami su pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų padarytomis išvadomis, kasaciniame skunde nurodo, kad teismai nepagrįstai nesivadovavo precedento galia turinčioje kasacinio teismo nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. 3K-3-530/2009, pateiktais išaiškinimais ir netinkamai aiškino šiuo atveju taikytinos teisės normas, t. y. CK 4.19 straipsnio 1 dalies turinį. Pareiškėjai nurodo, kad teismai neatsižvelgė į pirmiau minėtoje kasacinio teismo nutartyje išskirtus kriterijus, kurie yra aktualūs sprendžiant, ar palėpė gali

būti pripažinta buto priklausiniu, ir priešingai, vertino CK 4.19 straipsnio 1 dalyje nenustatytus, papildomus kriterijus, kurie nėra reikšmingi sprendžiant tokio pobūdžio klausimą. Taigi, pareiškėjai byloje kelia klausimą, ar teismai, sprenddami dėl pastogės pripažinimo jiems priklausančio buto priklausiniu, teisingai nustatė tokioms aplinkybėms įvertinti reikšmingus kriterijus ir tinkamai juos taikė konkrečiu atveju.

25. Šioje nutartyje jau minėta (žr. nutarties 17–19 punktus), kad sprendžiant klausimą, ar konkretus daiktas gali būti kvalifikuojamas kaip kito daikto priklausinys, esminę reikšmę turi ne šių daiktų fizinis ryšys (buvimas šalia, sujungimas ir pan.), bet jų funkcinis ryšys, kuris yra nustatomas, be kita ko, įvertinant daiktų paskirtį – tuo atveju, jeigu siekiant naudoti pagal paskirtį pagrindinį daiktą yra būtina nuolat naudoti pagal paskirtį ir savarankišką antraeilį daiktą, pripažįstama, kad jis yra pagrindinio daikto priklausinys. Daiktų tarpusavio funkcinis ryšys, kaip reikšmingas daikto pripažinimo priklausiniu kriterijus, buvo pabrėžtas ir pareiškėjų nurodytoje kasacinio teismo 2009 m. gruodžio 7 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. 3K-3-530/2009. Minėtoje nutartyje kasacinis teismas, sprenddamas, ar palėpė gali būti pripažinta privatizuoto buto priklausiniu, nurodė, kad tam tikros izoliuotos erdvės gyvenamajame name priskyrimą prie individualiai naudojamos buto dalies ar priklausinio lenia funkcinis ryšys ar priskyrimo faktas, bet ne jos įrengimo ar pritaikymo kokiai nors paskirčiai faktas. Kasacinis teismas išaiškino, kad neįrengta palėpė neatitinka gyvenamosioms patalpoms keliamų reikalavimų, tačiau jeigu ji priskirta ar funkciškai susijusi su konkrečiu butu ir nustatyta, kad pagal paskirtį, išdėstymą ar racionalaus panaudojimo galimybes ji negali būti bendrai naudojama ir taip nebuvo naudojama, tai teismas gali ją pripažinti privatizuota kaip priklausinį. Taigi, nors minėtoje byloje susiklosčiusi situacija nebuvo visiškai tapati, kaip šioje byloje – joje buvo keliami klausimai, susiję su pagalbinėmis patalpomis (palėpės, rūšio) privatizavimu, pareiškėjai iš esmės pagrįstai nurodo, kad joje nurodyti daikto pripažinimo priklausiniu kriterijai, pagrindinis iš kurių yra daiktų funkcinis ryšys, turėtų būti vertinami siekiant nustatyti, ar palėpė pripažintina buto priklausiniu. Kita vertus, priešingai nei nurodo pareiškėjai, šiuo atveju nėra pagrindo pripažinti, kad bylą išnagrinėję teismai neatsižvelgė į šiuos kriterijus ar juos netinkamai įvertino.
26. Nors pareiškėjai itin pabrėžė aplinkybę, kad į pastogę yra įmanoma patekti tik iš jiems priklausančio buto, taip siekdami įrodyti, kad pastogė yra izoliuota nuo visų kitų pastate esančių patalpų ir negali būti racionaliai naudojama bendrai visų namo bendraturčių, bylą išnagrinėję teismai, vertindami šią aplinkybę, pagrįstai nurodė, kad pati savaime ji nedaro pastogės buto priklausiniu, nes sprendžiant daikto pripažinimo priklausiniu klausimą reikšmės turi objektų tarpusavio funkcinis, o ne fizinis ryšys. Bylą išnagrinėję teismai taip pat pagrįstai nurodė, kad pareiškėjai nepagrindė, kaip konkrečiai pastogė savo ūkine paskirtimi galėtų tarnauti jiems priklausančiam butui. Tokių aplinkybių pareiškėjai nepaiškino ir neįrodė kasacinį skundą. Įrodinėdami pastogės funkcinį ryšį su butu, pareiškėjai iš esmės remiasi aplinkybėmis, kad pastatas, kuriame yra ginčo pastogė, anksčiau buvo naudojamas kaip vienbutis gyvenamasis namas, priklausęs vienai šeimai, todėl ir pastogė turėjo būti skirta šiai vienbučiame pastate esančio buto poreikiams tenkinti; tokia situacija, anot pareiškėjų, turėjo išlikti nepakitusi ir po to, kai pirmame pastato aukšte esančios patalpos buvo atskirtos ir suformuotos kaip atskiri negyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto vienetai, nes ir po to pastate liko tik vienas gyvenamosios paskirties objektas – pareiškėjas priklausantis butas, kuriam tarnauti turėtų pastate esanti pastogė. Vis dėlto, teisėjų kolegijos vertinimu, tokie pareiškėjų samprotavimai savaime nepatvirtina nei to, kad anksčiau pastogė buvo funkciniu ryšiu susijusi būtent su antrame aukšte esančiomis patalpomis, o ne tarnavo visam pastatui, kuris buvo naudojamas kaip vienas objektas, nei to, kad toks funkcinis antrame aukšte esančio buto ir pastogės ryšys egzistuoja šiuo metu. Bylą išnagrinėję teismai tinkamai įvertino šias aplinkybes ir pagrįstai konstatavo, kad pareiškėjai neįrodė jiems priklausančio buto ir pastogės funkcinio ryšio, bendros jų ūkinės paskirties, o kartu ir aplinkybės, kad pastogė tarnauja būtent šiam objektui kaip jo priklausinys. Pareiškėjai nepagrindė, kad siekiant naudoti pagal paskirtį butą yra būtina naudoti ir pastogę.
27. Priešingos išvados, kad teismai netinkamai įvertino pastogės ir pareiškėjų buto ryšį, nesuponuoja ir pareiškėjų kasaciniame skunde išdėstyti argumentai, kad teismai nepagrįstai, nesivadovaudami CK 4.19 straipsnio 1 dalimi, kaip teisiškai reikšmingą pastogės nepripažinimo priklausiniu kriterijų nurodė aplinkybes, kad pastogė nebuvo nurodyta pagrindinio daikto (buto) pirkimo–pardavimo sutartyje ir pareiškėjai už ją nesumokėjo. Šiuo aspektu, viena vertus, pažymėtina, kad pareiškėjai pagrįstai nurodo, jog aplinkybė, kad priklausiniu siekiamas pripažinti daiktas nebuvo įvardytas sutartyje, kurios pagrindu buvo įgytas pagrindinis daiktas, ir kad už jį nebuvo atskirai sumokėta, nėra reikšminga sprendžiant dėl šio daikto pripažinimo priklausiniu. Kaip minėta šios nutarties 20 punkte, tokios aplinkybės yra reikšmingos ir turi būti vertinamos tuo atveju, kai iškyla ginčas, ar perleidus pagrindinį daiktą priklausinį ištiko pagrindinio daikto likimas, t. y. ar priklausinys buvo perleistas kartu su pagrindiniu daiktu, ar liko ankstesniam savininkui. Antra vertus, teisėjų kolegija nesutinka su pareiškėjų argumentais, kad teismai nagrinėjamoje byloje neturėjo pagrindo vertinti, koks konkretus turtas buvo perleistas sutartimi, kurios pagrindu pareiškėjai įgijo jiems priklausančią butą, kadangi poreikį tirti šias aplinkybes nulėmė pačių pareiškėjų pasirinktas jų teisių gynimo būdas.
28. Nagrinėjamoje byloje pareiškėjai, kaip minėta, prašė nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kad jie bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės teise valdo pastogės patalpą kaip jiems nuosavybės teise priklausančio buto priklausinį nuo nuosavybės teisės į šį butą įgijimo momento. Bylą išnagrinėjęs pirmosios instancijos teismas tokį pareiškėjų reikalavimą kvalifikavo kaip pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 444 straipsnio 2 dalies 5 punktą pareikštą reikalavimą dėl pastato, žemės ar miško valdymo nuosavybės teise fakto nustatymo, o apeliacinės instancijos teismas šios išvados nepaneigė. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, jog tam, kad būtų nustatytas pastato valdymo nuosavybės teise faktas, pareiškėjas turi įrodyti šias būtinas sąlygas: 1) jis įgijo nuosavybės teisę į nekilnojamąjį daiktą įstatymų nustatyta tvarka ir pagrindu (pagal sandorį, pagamindamas daiktą ar kitais CK 4.47 straipsnyje nustatytais pagrindais); 2) nuosavybės teisę patvirtinantys dokumentai buvo, tačiau šiuo metu jie yra dingę; 3) nuosavybės teisę patvirtinančių dokumentų negalima gauti ar atkurti neteismine tvarka; 4) nekilnojamasis daiktas buvo sukurtas ir įformintas įstatymų nustatyta tvarka. Toks aiškinimas yra grindžiamas tuo, kad bylos dėl juridinę reikšmę turinčio pastato valdymo nuosavybės teise fakto nustatymo yra skirtos jau tam tikru pagrindu praeityje atsiradusiai pareiškėjo nuosavybės teisei į nekilnojamąjį daiktą konstatuoti, kai egzistavo dokumentai, patvirtinantys tokią pareiškėjo teisę, tačiau šie dokumentai yra prarasti ir kitokia tvarka, išskyrus teisminę, jų neįmanoma gauti arba atkurti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. birželio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-218-248/2018, 30 ir 31 punktai ir juose nurodyta kasacinio teismo praktika). Todėl, pareiškėjams pareiškus tokio pobūdžio reikalavimą, teismai pagrįstai vertino, ar pastogė buvo jiems perleista kartu su butu ir pareiškėjai anksčiau buvo įgiję teisę į šį objektą.
29. Be pirmiau aptartų aplinkybių, kasaciniame skunde pareiškėjai nurodė ir kitus kriterijus, kuriuos, jų manymu, nepagrįstai vertino bylą išnagrinėję teismai. Pavyzdžiui, pareiškėjai nurodė, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai kaip reikšmingą vertino aplinkybę, kad pastogės patalpoje yra bendro naudojimo inžinerinė įranga (kaminai), o pirmosios instancijos teismas nepagrįstai nurodė, esą pareiškėjai turėjo

įrodyti, kad butas negalėtų funkcionuoti be pastogės ar be jos buto kokybė pablogėtų. Vis dėlto teismams pagrįstai nustačius, kad byloje nėra įrodyta esminė daikto pripažinimo priklausiniu sąlyga, t. y. nėra nustatytas buto ir pastogės funkcinis ryšys, pirmiau nurodytos aplinkybės neturi teisinės reikšmės vertinant pareiškėjų reikalavimo pagrįstumą, todėl teisėjų kolegija jų išsamiau nevertina.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

30. Apibendrinama išdėstytas aplinkybes ir argumentus, teisėjų kolegija konstatuoja, kad bylą išnagrinėję teismai tinkamai taikė daikto pripažinimą priklausiniu reglamentuojančias teisės aktų nuostatas ir vadovavosi kasacinio teismo praktikoje dėl šių nuostatų pateiktais išaiškinimais, todėl pagrįstai netenkino pareiškėjų prašymo. Pareiškėjų kasaciniame skunde išdėstyti argumentai nepaneigė bylą išnagrinėjusių teismų padarytų išvadų, todėl kasacinis skundas netenkinamas, o apeliacinės instancijos teismo nutartis paliekama nepakeista.
31. CPK 443 straipsnio 6 dalyje yra nustatyta, kad nagrinėjant bylą ypatingosios teisenos tvarka dalyvaujančių byloje asmenų bylinėjimosi išlaidos nėra atlyginamos, tačiau kartu šioje nuostatoje nurodyta, kad tais atvejais, kai dalyvaujančių byloje asmenų suinteresuotumas bylos baigtimi yra skirtingas arba jų interesai yra priešingi, teismas gali proporcingai padalyti turėtas bylinėjimosi išlaidas arba jų atlyginimą priteisti iš dalyvavusio byloje asmens, kurio pareiškimas atmestas. Nagrinėjamu atveju iš byloje nustatytų aplinkybių ir dalyvaujančių byloje asmenų išdėstytų procesinių pozicijų matyti, kad pareiškėjų ir suinteresuoto asmens V. A. interesai dėl bylos išnagrinėjimo rezultato buvo priešingi: pareiškėjai siekė, kad pastogė būtų pripažinta jiems nuosavybės teise priklausančio buto priklausiniu, o suinteresuotas asmuo byloje laikėsi priešingos pozicijos, kad pastogė – tai visiems pastato bendraturčiams priklausančias bendro naudojimo objektas. Esant tokioms aplinkybėms, netenkinus pareiškėjų kasacinio skundo yra pagrindas atlyginti suinteresuoto asmens patirtas bylinėjimosi išlaidas.
32. Suinteresuotas asmuo V. A. prašo priteisti jam 3993 Eur bylinėjimosi išlaidoms, patirtoms rengiant atsiliepimą į kasacinį skundą, atlyginti. Šias išlaidas suinteresuotas asmuo grindžia 2023 m. liepos 31 d. ir 2023 m. rugpjūčio 31 d. sąskaitomis bei atliktų darbų ataskaitomis, taip pat 2023 m. rugpjūčio 28 d., 2023 m. rugsėjo 14 d. ir 2023 m. rugsėjo 18 d. mokėjimo nurodymais. Vadovaujantis Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu (toliau – Rekomendacijos) 7 ir 8.14 punktais, priteisiant atlyginimą už atsiliepimo į kasacinį skundą parengimą yra taikomas 1,7 koeficientas, kurio pagrindu imamas Lietuvos statistikos departamento skelbiamas užpraėjusio ketvirčio vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis šalies ūkyje (be individualių įmonių). Šiuo atveju taikytinas 2023 metų pirmąjį ketvirtį galiojęs vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis šalies ūkyje, kuris sudarė 1959,90 Eur, todėl didžiausia suinteresuotam asmeniui už atsiliepimo į kasacinį skundą parengimą priteistina suma sudaro 3331,83 Eur (1959,90 Eur × 1,7). Suinteresuoto asmens prašoma priteisti 3993 Eur suma viršija Rekomendacijų pagrindu apskaičiuotą didžiausią už atsiliepimo į kasacinį skundą parengimą priteistiną sumą. Byloje nėra nustatyta ypatingų aplinkybių, sudarančių pagrindą nukrypti nuo Rekomendacijose nurodytos atlygintinų bylinėjimosi išlaidų skaičiavimo tvarkos ir priteisti suinteresuotam asmeniui jo nurodytą sumą, todėl prašoma priteisti išlaidų suma mažintina ir jam atlygintini Rekomendacijų pagrindu apskaičiuoti 3331,83 Eur. Ši suma priteistina iš abiejų pareiškėjų lygiomis dalimis, t. y. po 1665,92 Eur (3331,83 Eur / 2). Pažymėtina, kad kasacinis teismas nepatyrė išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Vilniaus apygardos teismo 2023 m. gegužės 30 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti suinteresuotam asmeniui V. A. (a. k. (duomenys neskelbtini)) iš pareiškėjų M. U. (a. k. (duomenys neskelbtini)) ir N. U. (a. k. (duomenys neskelbtini)) po 1665,92 Eur (vieną tūkstantį šešis šimtus šešiasdešimt penkis Eur 92 ct) bylinėjimosi išlaidoms, patirtoms nagrinėjant bylą kasaciniame teisme, atlyginti.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Virgilijus Grabinskas

Gediminas Sagatys

Jūratė Varanauskaitė